

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite
Møte mandag den 6. mai 1963 kl. 11

Møtet ble ledet av fung. formann, R ø i s e l a n d .

Til stede var: Aarvik (for Bondevik), Braadland, Langhelle, Langlo, Jakob Pettersen, Reinsnes, Røiseland, Ingvaldsen, Hambro (for Bergesen), Borgen, Sandberg (for Borten), Dahl, Hareide, Hegna, Hønsvald, John Lyng, Johs. Olsen, Treholt og Møller Warmedal (for Kjøs).

Fra *Regjeringen* møtte: Handelsministeren, statsråd Gundersen og landbruksministeren, statsråd Wøhni.

Dessuten møtte følgende *embetsmenn*: Statssekretær Engen og ekspedisjonssjefene Jan Halvorsen og Tor Stokke.

Fung. formann: Møtet er kalla saman for at handelsministeren skal kunne gje ei orientering om EFTA-situasjonen. Eg gjev ordet til handelsministeren.

Statsråd Gundersen: Sist jeg møtte her i komiteen, nevnte jeg at vi forut for møtet i Lisboa skulle føre underhåndsförhandlinger med en del av EFTA-landene. Det gjaldt Danmark, som selv hadde ytret ønske om å forhandle med oss og som skulle oppta förhandlinger med Storbritannia og Sverige, og det gjaldt Storbritannia, Sverige og Sveits, hvor vi ville søke förhandlinger, først og fremst om fiskeeksporten og om kapitalspørsmål.

Ingen av disse förhandlinger er definitivt slutført, som rimelig kan være, fordi de aller fleste som møter til förhandlingsmøtet i Lisboa, naturligvis vil ha noen reserver å gå på, og det kan dukke opp forskjellige ting der som det ikke er mulig å förutberegne i dag. Situasjonen kan også bli slik at det blir nødvendig å ta den etter hvert som den oppstår. Men vi skal nå her redegjøre for situasjonen slik som den er nå, så langt vi er kommet i disse förhandlinger. Jeg har bedt landbruksministeren om å redegjøre for förhandlingene med Danmark, for dette kan han meget bedre enn jeg kan det, og så skal jeg selv redegjøre for förhandlingene med de andre landene.

Fung. formann: Eg gjev ordet til landbruksministeren.

Statsråd Wøhni: Danskene kom jo for en tid tilbake med sine krav overfor norsk jordbruk etter at fellesmarkedsförhandlingene var gått i stå. De mente da å ha visse krav på de andre EFTA-land av hensyn til de vanskeligheter dansk landbrukseksport stod overfor.

De krav danskene kom med, kan skisseres i to grupper. – Det første var kravet om en større liberalisering av handelen med jordbruksvarer mellom Danmark og Norge, og vel nok også en atskillig større liberalisering enn EFTA-overenskomsten tar sikte på – den som også Norge har tiltrådt.

Den andre gruppens krav var i realiteten at vi skulle gå med på å trekke norsk landbrukseksport ut av de markedene hvor Danmark kunne ha interesse av å dekke dem selv.

Det var de to krav de kom med. Jeg skal så si litt om behandlingen av det første. Der har det norske standpunktet vært at man holder seg til den formulering som EFTA-traktaten har forutsatt, og man kan ikke inngå noen traktat på dette område uten først å ha forhandlet med bøndenes organisasjoner. I realiteten har vi avvist det kravet, og etter hvert fått det til å gjelde det suppleringsbehov som Norge til enhver tid måtte ha på landbruksvareområdet. Dette har danskene godtatt, og den overenskomsten er da utformet med dette for øye. Man tar sikte på en utvidet samhandel innenfor det til enhver tid eksisterende suppleringsbehov for landbruksvarer, og her har vi særlig pekt på området grønnsaker, frukt og bær som et kanskje aktuelt forsyningsområde for dansk produksjon, for her importerer vi for ganske store beløp i året.

Når det gjelder det andre punktet, dette med markedene innenfor EFTA og utenfor EFTA, har Danmark lagt fram sin egen formulering på dette spesielle punkt. Det er en formulering som vi ikke kan godta, for i realiteten innebærer dette at vi avgir løfte om å avholde oss fra de markedene hvor Danmark kunne ha en potensiell interesse av å eksportere. Det er det punktet man ikke er blitt enig om, og det er vel det punktet som da endelig skal avgjøres foran det forestående ministermøte.

Jeg tror ikke at vi kan godta danskernes formulering her. Vel nok sier de i siste utkast at Norge skal binde seg til å *virke for* at subsidiert eksport av landbruksvarer til markeder hvor Danmark har interesser skal avvikles. Danskene peker på at dette "å virke for" ikke binder Norge, men skriver vi under på dette, er vi også nødt til å stemme for det når Danmark reiser spørsmålet på ministermøtet, så det er vel her faren ligger.

Det norske utkastet til denne paragraf har da en annen betydning. Man er villig til å drøfte, sier vi her, de problemer som et enkelt land kan påpeke på landbrukseksportens område, og det er da ganske strengt holdt til det vi allerede har skrevet under på i forbindelse med EFTA-avtalen. Man er ikke villig til å bevege seg lenger ut, og det tror jeg er riktig, av hensyn til vårt eget jordbruk.

De øvrige punkter er for så vidt helt generelle og betyr en moralsk støtte til Danmark overfor andre land, blant annet overfor Sverige. Noe mer ligger det ikke i det.

Fung. formann: Det er vel naturlig då først å drøfte dei spørsmåla som statsråd Wøhni har reist. Er det nokon som bad om ordet?

Borgen: Det er sikkert ikke så svært mye å føye til det statsråden har lagt fram her i dag. Vi snakket om denne saken i et tidligere møte i den utvidede utenrikskomite, og jeg ga da uttrykk for mine synspunkter nettopp når det gjelder de spørsmål som så vidt jeg kan skjønne har vært oppe under forhandlingene. Jeg vil bare si meg forholdsvis vel tilfreds med det resultat som hittil foreligger, uten at jeg

kjenner detaljene, for det høres ut som om det skulle være bra ut fra norsk interessesynspunkt og også fra norsk jordbruks synspunkt.

Når det gjelder det som står igjen og som statsråden opplyser at danskene fremdeles holder ganske hardt på, vil jeg bare si at dette jo er et helt umulig prinsipp overhodet, slik som verdenshandelen med landbruksvarer foregår i dag. Det forundrer meg storlig at danskene fortsatt kan holde på et slikt krav og et slikt prinsipp, og dette så meget mer som danskene allerede har operert i ett eller halvannet år med nøyaktig samme system i prinsippet som det vi har, nemlig at man har enkelte særordninger som gjør at en holder noe høyere priser på det innenlandske matvaremarked for jordbruksvarer enn det som eksportprisen vanligvis er. Jeg vil gjenta hva jeg også var inne på i forrige møte, at dette er et krav som en ikke kan ta alvorlig.

Jeg vil gjerne i denne forbindelse henvise til det som er lagt fram fra den internasjonale landbruksorganisasjon IFAP ganske nylig – og som det også er sendt ut gjenpart av til medlemmene av den utvidede utenrikskomite, så vidt jeg vet – om i denne forbindelse med de forestående GATT-forhandlinger å arbeide for internasjonale vareavtaler som kan bidra til å stabilisere, og som i noen grad kan ta brodden av de ting som danskene her uttaler sin misnøye med.

Det er nødvendig å behandle eksport av og verdenshandel med landbruksvarer på en annen måte enn for industrivarer. Det viser seg at de mest fremskredne industri- og jordbruksproduksjonsland har overskudd som blir levert på verdensmarkedet til priser som ligger langt under de aktuelle produksjonsomkostninger i samfunn med alminnelig høy standard. Dette er et uvesen, og så vidt jeg kan skjønne har en ikke noen annen utvei til å rette på det enn å få til omfattende internasjonale vareavtaler. Dette arbeid har den internasjonale landbruksorganisasjon jeg nevnte tatt opp. Det har fått tilslutning i ministerrådet i EEC, og jeg skulle tro at om det bringes videre i forbindelse med de nordiske forhandlinger om denne vår egen sak, ville det få støtte der. Jeg skulle tro at det også ville være gunstig om representantene fra Norden under de forestående GATT-forhandlinger kunne gå inn for et slikt forslag, for å kunne legge grunnlaget for en mer rasjonell internasjonal handel med landbruksvarer, og for kanskje også å komme et skritt lenger allerede i Kennedy-runden enn man ellers har inntrykk av at det foreligger muligheter for, nettopp på grunn av vanskeligheter på landbruksvaresektoren.

Ingvaldsen: Mitt spørsmål er av litt mer formell art. Det har vært drevet forhandlinger med Danmark, og man snakker om de danske krav. Hva er egentlig hensikten med disse underhåndsforhandlingene? Skal det eventuelt resultere i en bilateral avtale eller er det en del av hele EFTA-vedtaket? Når det føres slike underhåndsforhandlinger, hadde jeg i grunnen ventet å få høre hva danskene eventuelt ville yte til gjengjeld. Kanskje vi kunne få høre litt om det også?

Statsråd Gundersen: Om dette til syvende og sist skal bli stående som en serie med bilaterale avtaler mellom Danmark og henholdsvis England, Norge og

Sverige, er ennå et åpent spørsmål. Jeg synes at ut fra norske synspunkter kan det være noenlunde likegyldig hva man der gjør, forutsatt at innrømmelsene fra norsk side ikke blir større eller andre enn de som vi har i vår egen avtale.

Hensikten fra norsk side var, som jeg redegjorde for i det forrige møtet her, om mulig å komme fram til en avtale med danskene under denne runde med bilaterale forhandlinger som kunne hjelpe dem i forholdet til England og i forholdet til Sverige. Vi sa fra allerede fra første stund av at vi ikke i vår nåværende situasjon kunne gi innrømmelser som belastet vår utenriksøkonomi eller som i vesentlig grad berørte vår egen jordbruksøkonomi. Men kunne vi finne fram til noe innenfor rammen av de muligheter som likevel forelå, var vi meget villige til å gjøre det, og det er altså det vi har gjort.

Jeg forstår det slik at danskene er relativt godt fornøyd med dette, og at de har kunnet bruke dette avtaleutkastet under drøftelsene med Sverige og England. Den danske utenriksminister ga uttrykk for det i danske aviser etter at han hadde vært her, og jeg tror, som sagt, at det har hatt en viss virkning.

Jeg vet ikke om dette var svar på hr. Ingvaldsens spørsmål? Kanskje hr. Ingvaldsen kunne formulere det en gang til? – jeg ser at han er misfornøyd.

Ingvaldsen: Det gir delvis svar på det halve av det jeg spurte om, men da er mitt spørsmål videre når det gjelder dette, om det er noen selvfølge at Norge uten videre skal hjelpe danskene i deres bestrebelser like overfor Sverige og England. Vi skal jo senere føre forhandlinger kanskje særlig med England hvor vi kunne trenge all den sympati og velvilje vi er i stand til å mobilisere for oss selv og litt til. Hvorfor skal vi da ofre noe på Danmark? – Og så var det mitt spørsmål om gjenytelser.

Statsråd Gundersen: Poenget er det at vi ofrer ingen ting. Vi viser dem velvilje, vi er med på å skrive under på et papir og det koster oss ikke noe økonomisk sett, men likevel kan det politisk psykologisk ha en viss virkning for danskene. Stort mindre synes jeg ikke vi godt kunne gjøre. Dette skjer jo på bakgrunn av forhandlinger i Nordisk Råd og de forpliktelser som ligger i det vedtak som ble gjort på Nordisk Råds møte.

Vi har ikke bedt om noen motytelse fra Danmarks side.

Jeg er klar over at man taktisk kan anføre det synspunkt at hvis vi på denne måte bidrar til at Danmark kan akseptere tollakselerasjonen for industrivarer innen utgangen av 1966, har vi ført Danmark inn i den posisjon at Danmark ikke lenger er vår allierte. Danmark kan da ha interesse av å gå imot norske synspunkter på dette område. Men vi får se hvordan det går. Jeg for mitt vedkommende synes det var ganske umulig å stille seg negativt til Danmarks ønskemål her så beskjedne som de var. Og så ligger, kan man si, den nordiske ballen over på deres banehalvdel, og vi får se hva de gjør med den.

Statsråd Wøhni: Det er bare et enkelt punkt jeg har lyst til å berøre, og det gjelder dette danskernes gamle krav om samordning av veterinærbestemmelsene. Det

kommer de igjen med. Om dette må jeg få lov til å si at det også ble drøftet på nordisk basis i dette nordiske utskottet under Nordisk Råd, og der var reaksjonen både fra Sverige og Finland at det nok kan være behov for å drøfte visse deler av veterinærbestemmelsene, men de sa klart og tydelig fra at denne drøftingen måtte ikke ta sikte på å svekke det system av beskyttelser man opprettholder for de respektive lands husdyrbestander. Det kunne imidlertid være enkelte detaljbestemmelser for samhandelen som kunne koordineres. Det er da også vårt standpunkt når man har gått med på at man skal drøfte dette på et rent faglig plan, og se på om det er behov for å foreta endringer. Noe mer innebærer ikke det punktet.

Fung. formann: Eg har eit spørsmål til statsrådene, og det er om danskane under desse tingingane har sagt noko om at dei har tenkt på under EFTA-tingingane i det heile å reise krav om at visse jordbruksvarer skal reknast som frihandelsvarer?

Saka er nemleg at for om lag ei veke sidan blei det halde eit møte i den økonomiske 9-mannskomiteen i Nordisk Råd i Stockholm, og der lot den danske delegasjonen det nokså tydeleg skine igjennom at dei ville reise krav om at visse jordbruksvarer skulle få frihandelsstatus. Det galdt først og fremst hermetiske varer, og på spørsmålet om kva slag, sa dei at det galdt konserves først og fremst. Dei ville ikkje gå noko vidare inn på det andre, men vi fekk også ein viss mistanke om at dei tenkte på hermetisk skinke. Men er det spørsmålet nemnt under tingingane her?

Ingvaldsen: Jeg kommer igjen tilbake til spørsmålet om motytelser, og jeg gjør det særlig fordi jeg har inntrykk av at Danmark samtidig gjør forsøk like overfor andre – blant annet i den retning som hr. Røiseland nå nevnte – på å reise spørsmålet om liberalisering. Vi hjelper Danmark overfor England, og så hjelper kanskje England Danmark overfor Norge igjen. Jeg etterlyser derfor fremdeles hvilke innrømmelser på jordbrukssektoren eller et beslektet område som danskene er villige å gi til gjengjeld.

Borgen: Til det landbruksministeren sa om veterinærbestemmelsene vil jeg gjerne – selv om selvfølgelig Landbruksdepartementets folk har alle argumenter her klare – bemerke at det vil være av svært liten verdi for Norden som helhet om vi her i Norge lempet på våre veterinærbestemmelser slik at kanskje også vi får en del av de smittsomme husdyrsykdommene inn her som gjør at vi blir utelukket fra enkelte av de store eksportmarkedene. Det ville ikke tjene noe rimelig formål, men tvert imot gjøre situasjonen verre, også for danskene, om vi skulle komme i den situasjon at vi ikke kunne avlaste oss på et marked som USA med mindre kvanta. Norge er i dag det eneste land i Norden som har adgang til det markedet fordi vi er fri for noen av de mest fryktede husdyrsykdommene.

Ellers bad jeg om ordet for å få si meg helt ut enig med hr. Ingvaldsen, som gav uttrykk for forbauselse over at det skal synes rimelig at Norge skal gi noen særlige innrømmelser overfor Danmark. Forholdet er jo ganske enkelt at Norge ikke er interessert i en raskere tollavtrapping. Det har industrien gitt klar og tydelig

beskjed om. Danmark er heller ikke interessert i en raskere tollavtrapping, men likevel sier danskene til oss at for at Danmark skal være med på den raske tollavtrappingen skal vi gi dem innrømmelser på jordbruksvareområdet. Dette er en ganske merkverdig problemstilling. Jeg er også enig med hr. Ingvaldsen i at vi kan komme til å trenge våre argumenter og den støtte de kan gi for å ha noe å handle med når det kommer til forhandlinger med britene om fiskeriproblemer.

Jeg vil også minne om at danskene er overordentlig harde forretningsfolk. De er om seg over alt, både i nære kretser, når det gjelder forhandlinger, og på det internasjonale marked når det gjelder forretninger. De tar sannelig ikke mye hensyn, verken til sine brødre eller andre, så jeg vil nok gi våre forhandlere det råd at de ikke i første omgang lar sitt gode hjerte og ønsket om godt nordisk samarbeid og gode forhold i Norden og alt det der rent følelsesmessige, løpe noe særlig av med seg. Men jeg vil gjerne også si at jeg tror ikke de innrømmelser som er gitt Danmark inntil nå, er av den type at de har kostet oss noe særlig.

Statsråd Wøhni: Det var spørsmålet fra formannen om denne liste D og liberaliseringen der. Danskene har ikke reist dette kravet under disse forhandlingene, men vi er jo kjent med at de har drøftet det i andre fora. Det er nå et utvalg i gang som ser på denne liste D, uten at man er kommet fram til hvilket standpunkt man skal ta hvis dette kravet blir reist i EFTA-forhandlingene.

Fung. formann: Er det slik å forstå at det i Norge er eit utval i gang som arbeider med det, eller er det eit stående utval i EFTA?

Statsråd Gundersen: Det er et stående utvalg i EFTA

Fung. formann: Det er vel grunn til å tru at spørsmålet nok vil bli reist av Danmark under EFTA-tingingane?

Statsråd Wøhni: Vi har altså drøftet det internt i Landbruksdepartementet.

Statsråd Gundersen: Får jeg lov å legge til at EFTA-avtalen har bestemmelse om at disse varene som er oppført på liste D, E, osv., stadig skal være under drøftelse med sikte på etter hvert å utvide handelen med landbruksvarer og fiskerivarer, altså å få stadig mer av dem inn under frihandelsstatus. Dette er løpende forhandlinger som pågår, og det er vel gjenklagen av disse forhandlinger som formannen har hørt, tenker jeg.

Fung. formann: Er det fleire som ønskjer ordet i denne samanheng? – Då kan vi gå ut frå at debatten om dette avsnittet er slutt.

Eg gjev då ordet til statsråd Gundersen.

Statsråd Gundersen: Jeg går da videre. Vi har ført forhandlinger underhånden med Storbritannia angående fisk og kapital. Vi bad om at fersk fisk

måtte komme inn som frihandelsvare, eller rettere sagt, vi bad om at britene sløyfet sin 10 pst. toll på fersk fisk og sin toll på 30 pst. på skalldyr. Denne siste tollsatsen er prohibitiv for oss.

Det var ingen overraskelse for oss at britene sa nei til disse to krav. Det ble nevnt her under forrige møte – jeg tror det var hr. Hareide som tok det opp, og jeg pekte visst også på det – at britene er i en vanskelig situasjon der. Utvidelsen av fiskerigrensen på Færøyane og Grønland kom midt oppe i dette, og det er i og for seg ikke vanskelig å forstå at britene har store politiske vanskeligheter på dette felt, og dette har de ikke villet gå med på.

De har i stedet kommet med et forslag om innkalling av en alminnelig europeisk fiskerikonferanse, som de foreløpig har antydnet kunne holdes i september måned, og der alle europeiske fiskerispørsmål skal komme opp – fangsten, regulering av fangsten, landing, transittering, produksjon i hverandres land osv. Vi har ikke riktig ferdigbehandlet det spørsmålet i administrasjonen, fordi hele saken ennå fortoner seg som noe uklar, men min innstilling til det er å si ja. Vi er Europas største fiskerinasjon, og vi har all mulig interesse av å være med på en sånn konferanse og gjøre våre interesser og synsmåter gjeldende.

Men det som er viktigere i denne sammenheng, er altså at vi kom ingen vei med disse kravene. Britene tilbød oss imidlertid at de skulle ta ut av denne liste E hvalkjøtt og hvalkjøttekstrakt. Dessuten har de antydnet at de kunne overveie en akselerert akselerering av det man kaller industrialiserte fiskevarer unntatt frossenfisk. Det vil i det vesentlige si fiskehermetikk. Dette er meget små konsesjoner, og vi har latt dem forstå at i forhold til vårt standpunkt når det gjelder industrivarer, er dette så små konsesjoner at de overhodet ikke veier.

Når det gjaldt kapitalen, var det viktigste for oss å få adgang til det britiske marked med kommunallån og kommunalbanklån. Det kunne britene ikke være med på av hensyn til Commonwealth-landene, som ikke har denne adgang som vi ba om. Derimot var de villige til å fornye den såkalte velvillighetserklæring som de har gitt på et tidligere tidspunkt, altså lage et nytt papir på den eksisterende ordning i grunnen. Det hadde vi egentlig ingen interesse av, og det har vi meddelt britene.

Nå har nok britene antydnet at de kanskje kan ha ytterligere innrømmelser å komme med i siste omgang, men min vurdering er at de blir så små at de vil være uten betydning for oss.

Når det gjelder industriakselerasjon, har de på den annen side antydnet, hva vi også regnet med – det nevnte jeg forrige gang – at ber vi om en forsinket tollavtrapping på en del av våre industrivarer, så vil de føle seg tvunget til å stille krav om en tilsvarende forsinkelse av avtrappingen av tollene på papir og papp. Det er det etter min mening ingen som helst rimelighet i. Men den britiske regjering står – som de fleste andre regjeringer – i en litt vanskelig situasjon der. I England har man – som her – en hjemmeindustri som føler seg utsatt og truet, og som naturligvis gjør sine interesser gjeldende med stor styrke. Det blir altså nå en avveining for dem hvilket hensyn de skal ta til den ene eller den andre siden av industrisektoren.

Jeg kan ikke i dag vite hvor hardt de vil kjøre på dette kravet, men det tilsvarende krav kan komme fra Sveits. Østerrike har forlengst annonsert det. Det

betyr ikke så meget for oss, tror jeg, om Østerrike får dette gjennomført, men det ville bety meget for oss om England og Sveits fikk det.

Når det gjelder Sverige, kan jeg i grunnen innskrenke meg til å si kort og godt at vi kom ingen vei. Svenskene tar i den nordiske sammenheng omtrent det standpunkt som hr. Ingvaldsen vil at vi skal ta. Men en gang må vi komme ut av denne onde sirkel i det nordiske samarbeidet, at alle skal si blankt nei til alle ting, uansett – holdt jeg på å si – av hvor liten økonomisk interesse de gjensidige konsesjoner kan være. Dette har vi kunnet si til svenskene med en viss styrke, fordi vi har imøtekommet danskene. Dermed kommer svenskene i den nordiske sammenheng i en litt svakere posisjon enn de ellers ville ha vært.

Svenskene sier de har vanskeligheter med sine vestkystfiskere, og de kunne ikke gi oss noen verdens ting på fiskerisektoren.

Når det gjelder kapital, sier de for det første at de ikke har noen særlig kapital til eksport, og de har ikke hatt det i de siste åtte – ti år, og for det annet har Norge og de øvrige nordiske land en preferanse på det svenske kapitalmarked, så de så ikke noen hensikt i å skrive noe papir om det.

Dette har vi naturligvis forsøkt å imøtegå, men inntil lørdag hadde svenskene ikke villet være med på noe som helst. Nå var jeg der borte en tur lørdag alene, nærmest for å si dem jeg syntes det var taktisk riktig – at vi ville ikke forhandle om sånne småting lenger. Og jeg fremstilte vårt standpunkt til industriakselerasjonen og sa at her burde de støtte oss og ikke komme med noe motkrav eller legge vanskeligheter i veien for oss. Da kom det fram visse antydninger om konsesjoner når det gjelder fiskeeksport til Sverige. Men så vidt jeg kunne bedømme det, slik som jeg hørte det da, var det av så liten betydning at det ikke kan telle når det gjelder vårt standpunkt til industritollnedbyggingen.

Det kom også frem antydninger om at de kunne være villige til å være med på å skrive et lignende papir når det gjelder kapital, som det britene hadde sagt seg villige til, men heller ikke det er av noen synderlig interesse.

Jeg fant det i all fall klokt å si dem at dette hadde vi ingen særlig interesse for, bortsett fra at det kan ha en viss interesse fra svensk synspunkt sett, sa jeg, at jeg, når jeg mandag skal møte utenrikskomiteen, kan legge til at de i siste omgang viste en viss vilje til reelle konsesjoner selv om de var meget små.

Jeg prøvde å framholde at med det svære eksportoverskudd som Sverige har på Norge, og med de antisvenske stemninger som har gjort seg gjeldende her, kunne det være klokt av svenskene om de innrettet seg litt annerledes enn de hittil har gjort. Men det sa jeg, er en svensk interesse, så det kan dere gjøre som dere vil med. Der står det med svenskene.

Jeg må nevne at også Sverige var villig til å ta hvalkjøtt og hvalkjøttekstrakt ut av liste E. Når britene var villige til det, så måtte også svenskene være det. Men det er av liten betydning.

Overfor Sveits prøvde vi å få innrømmelser på kapitalsiden. Nå er det i Sveits ingen hindringer for norske lån, og egentlig kan vi vanskelig be myndighetene i vedkommende land som vi forhandler med, om noe annet eller mer enn det at de ikke skal legge hindringer i veien for oss, når vi søker ut på markedet. På det

sveitsiske marked kan vi komme ikke bare med statslån, men også med kommunallån, kommunalbanklån og private lån, og det er ingen hindringer for det fra sveitsisk side.

Det vi kunne be om der, var at de sveitsiske myndigheter aktivt støttet oss når vi var i markedet, men det var en forpliktelse de ikke kunne påta seg formelt. De laget et utkast til et papir som ser ganske pent ut, men som ikke innebærer noen endring fra status quo. Under disse omstendigheter har vi, for å rydde opp frontstillingen, også meddelt sveitserne at dette ikke har noen interesse for oss i den foreliggende sammenheng, men vi ville gjerne fortsette å snakke om dette, men da vil det føre utover Lisboa-møtet i tilfelle.

Dette er situasjonen. Under disse omstendigheter vil vi i Lisboa hevde som vårt prinsipale standpunkt at det har ikke lyktes oss ved bilaterale kontakter og forhandlinger å komme til resultater som kan oppveie den mangel på balanse som tollakselerasjonen medfører. Vårt prinsipale standpunkt er derfor at vi holder på den opprinnelige EFTA-traktat og det opprinnelige slutt punkt for tollnedbyggingen, utgangen av 1969, dog slik at vi er villige til å legge opp en ny timetabell, fordi vi jo har tatt to år på forskudd.

Hvis vi ikke la opp en ny timetabell, ville EFTA nå bli stående stille i tre år, og det ville bli en svær belastning på organisasjonen. Vi må være villige til å ta en ny timetabell.

Subsidiært vil vi si at vi kan være villige til å ta tollnedtrappingen med det aller vesentligste av vår industri, men vi vil be om en forsinket avtrapping for en del av vår import. Den utgjør 4 pst. av vår totale import, eksklusiv skip, av EFTA-importen eksklusiv skip 4,3 pst. Tar vi med skip – hva vi bør gjøre – blir prosentandelen 3,6 pst. – tror jeg – av den totale import og litt mer av EFTA-importen.

Denne listen – den såkalte décalagelisten – er satt opp etter konsultasjon med Industriforbundet, Industridepartementet osv. Det er en liste som vi etter interne forhandlinger er blitt enige om.

Om vi vil greie å gjennomføre dette, er det jo ganske umulig å si nå, og hvilke motkrav vi vil bli stilt overfor, vet vi heller ikke. Bortsett fra disse sterke antydningene om at vi vil bli stående med en forsinket tollnedbygging for papir og papp. Det kan også komme andre varer.

Ingvaldsen: Det fremgår her at svenskene ikke er villige til å gjøre noen spesielt elskverdige ting overfor oss. Det hadde jeg heller ikke trodd når det gjelder tollavtrappingen. I all fall for en del av den industri jeg har kjennskap til, er det av ganske fundamental betydning hva som skjer nå, for svenskene er jo kommet så meget lenger både i kapasitet og i salgsorganisasjon. Og det er, så vidt jeg skjønner, ikke tvil om at de har kastet sine øyne på Norge som eksportområde, og de vil jo ha en kolossal fordel så lenge EEC-satsene blir stående. For å erobre det norske marked behøver de da ikke egentlig å slå ut EEC-land. Det er nok på en del områder bare å ta norsk produksjon, litt sveitsisk, for den engelske er nesten borte allerede.

Svenskenes appetitt er jo uomtvistelig. Jeg tror det kan bli ganske avgjørende på flere områder av industrien hva som skjer her nå.

Jeg er tilbøyelig til å tro at Norge bør holde hardt når det gjelder disse industriinteressene. Det er jo industrien man mener skal bli fremtidsmuligheten for en stor del her i landet, og jeg ser det sånn at det er en skjebnetime for tiden. Jeg har lyst til å spørre om det er mulig for oss å hindre en tollavtrapping nå, og heller gå med på en nye timeplan? Kan vi så å si nedlegge veto der?

Braadland: Jeg vil gjerne få stille et par spørsmål til handelsministeren. Jeg leste nylig i en årsberetning for en treforedlingsbedrift at Sveits ikke hadde oppfylt sine forpliktelser etter EFTA-avtalen til tollavtrapping på papir og papirprodukter. Kan det sies noe om det?

Det var det ene spørsmål. Det annet jeg hadde på hjertet er i grunnen bare en konsekvens av det handelsministeren sa om hva vi allerede har gått med på av tollavtrapping. Vi ligger altså to år før. Det vil si at hvis vi holder fast ved den akselerasjon som allerede er vedtatt, så skulle EFTA-avtalen være gjennomført ved utløpet av 1967?

Statsråd Gundersen: Ja.

Braadland: Her blir det i grunnen spørsmål om en akselerasjon av ytterligere to år og ikke mer i EFTA-avtalen? Jeg vil gjerne ha det bekreftet.

Statsråd Gundersen: Det er aldeles riktig som hr. Ingvaldsen sier, at Norge kan nekte å være med på noen ytterligere tollavtrapping. Men som jeg har sagt her en gang tidligere, selv om jeg nå skulle reise til Lisboa og opptre som de Gaulle, så får ikke Norge Frankrikes maktstilling.

Ingvaldsen: Men får vi beholde tollene?

Statsråd Gundersen: Jeg vet ikke. Jeg er redd for at en sånn handling av Norge alene kan få meget vidtrekkende konsekvenser for oss. Jeg kan ikke tro at dette er realistisk politikk i det hele tatt.

Dertil kommer at man må jo ha problemets dimensjoner klart for øye. Vi er med i EFTA-samarbeidet, vi er bundet av traktaten, og innen utgangen av 1969 – i all fall – må vi være nede på null. Om vi holder oss til traktatens bestemmelser, så vil da det bety at vi i 1967 kan bli stående med 30 pst. av de opprinnelige tollsatser. La oss nå for eksempel si at den opprinnelige tollsatsen for kjøleskap var 20 pst., jeg vet ikke hva den var, men la oss regne med det. Da betyr det at vi kan beholde en toll på 6 pst. i ett år, i 1968, kan vi beholde en toll på 4 pst., og i 1969 kan vi beholde en toll på 2 pst. Det er altså det maksimale vi kan oppnå ved å stille oss helt på bakbeina. Så må vi regne med at vi da får krav om tilsvarende konsesjoner på den andre siden som vil møte vår eksport.

Hr. Braadland var inne på at vi allerede har tatt to år, og skulle vi nå konsolidere den faktiske stilling, så vil vi komme fram til utgangen av 1967. Nå har vi aldri forpliktet oss til å være med på å forskyve sluttpunktet, det har hittil ikke vært tale om det. Det har vært tale om å fremskynde en tollavtrapping i den ene enden, og vi har ikke snakket om den andre, men det er klart at det vil bli anført fra de andre sider at en sann fremskyndelse av tollavtrappingen som vi har vært med på, i realiteten innebærer at vi også må forskyve sluttpunktet. Ellers betyr det at EFTA vil bli stående stille gjennom en årrekke framover, hvis vi skal holde oss til den opprinnelige plan.

Hr. Braadland nevnte noe om Sveits og at man der ikke har oppfylt sine forpliktelser når det gjelder tollene på papir og papp. Det har ikke jeg hørt noe om. Det opplyses nu fra embetsmenn bak meg at dette er et forhold mellom Sveits og Østerrike, som ikke har noen interesse for Norge,

Ingvaldsen: Jeg legger nokså stor vekt på disse tollsatsene som blir igjen, for med den prisutvikling man har nå, må man begynne å regne med prosenter. Det er ikke tvil om at vi er i en meget ugunstig situasjon, fordi svenskene nå i praksis så å si får nærmest monopol på det norske marked.

Så var det et annet spørsmål som henger sammen med dette. Vi har jo tidligere mange ganger snakket om å få revidert dumpingbestemmelsene, og likedan skulle det ordnes med opprinnelsesbevis etter hvert som tollavtrappingen går ned, for å hindre all verdens fiksfakserier med innførsel fra tredje land og sånt noe. Hvordan går det med de tingene?

Når det gjelder dumping, kan jeg bare minne om at vi jo har den merkelige bestemmelse at det er vi som skal bevise at det er dumping når noen sender slike varer inn her. I en del andre land har man snudd saken på hodet, der må den som sender varer inn, forsvare at det er riktig pris, og de har plikt til å gi opplysninger osv. Hos oss tar det, etter hva jeg forstår, i beste fall et halvt år å få noen avgjørelse fra myndighetene om hvor vidt man mener det foreligger dumping eller ikke. Det vil i praksis si at man ligger helt åpen.

Statsråd Gundersen: Jeg er ikke beredt til å ta noen diskusjon om dumping og opprinnelsesbevis akkurat nå. Jeg har ikke regnet med at det er relevant i nettopp denne sammenheng. Jeg går ut fra at mine embetsmenn vil kunne svare på dette, hvis hr. Ingvaldsen synes det er av noen betydning.

Ingvaldsen: Jeg skal ikke oppholde forsamlingen, hvis man ikke er forberedt på å svare. Men det forbauser meg at man i det hele tatt kan diskutere å fjerne tollene, uten å komme inn på disse ting, for i praksis henger de nøye sammen,

Statsråd Gundersen: Selvfølgelig. Det er bare det at jeg personlig ikke er forberedt på å ta noen drøftelse av det akkurat nå. Jeg vil helst se litt nærmere på det.

Fung. formann: Eg har eit bestemt inntrykk av at vi er komne opp i eit hjørne, for vi må vel rekne med no at eit eventuelt vidare samarbeid i EFTA i første omgang vil bli til skade for oss, for vi får vel ikkje balanse, vi får vel ikkje kompensasjon for dei kostnadene som vi må ta. Då blir det jo vanskeleg.

Décalage i nokon større utstrekning når det gjeld industrien, er eg redd for, for der må vi rekne med at det berre blir gjort gjengjeld utanfrå. Men dersom ein skal prøve med eit så pass lite område som 4,3 pst. av vår industri, kan det vere. Det er jo så pass lite at det kan vere noko slikt kan gå utan mottrekk, og det må vi vel prøve. Men eg er einig med statsråden i at det prinsipale opplegget no i Lisboa likevel må vere å seie at vi vil ha det utsett reint generelt dersom det ikkje lukkest for oss å få balanse. Eg meiner det bare må bli subsidiært at ein må kome med décalage-alternativet, og då bare under den føresetnad at ein kan få det gjennomført utan større represalier på andre punkt. Men situasjonen er jo vanskeleg, og på dette møtet som ble halde i Stockholm for åtte dagar sidan var stemninga så dyster som eg ikkje før har opplevd den i noko møte i Nordisk Råd. Det var ikkje bare det nordiske samarbeidet som ein faktisk var redd for heldt på å gå i stå, men ein var alvorleg redd for at EFTA-samarbeidet skulle bryte saman. Karakteristisk for stemninga var kanskje det at det blei diskutert for fullt alvor om det gikk an å få assosiering med EEC og samtidig stå i EFTA.

Ingvaldsen: Det var et spørsmål til: I begynnelsen av dette møte var det oppe spørsmålet om det var bilaterale avtaler og forhandlinger man tok sikte på eller om det var generelle EFTA-vedtak. Til det ble det svart at det var man ikke riktig klar over og at for Norge kunne det være omtrent likegyldig. Kan det svaret i praksis også anvendes på tollavtrapping, at EFTA kan foreta en avtrapping, men ikke vi? Altså, hvis det bare skal gjelde for alle andre bestemmelser, synes jeg man skal være særdeles forsiktig med å gi ekstra innrømmelser til enkelte land. Men det har jo også tidligere vært slik at enkelte land har fått utsettelse med å gjennomføre tollavtrappinger på enkelte områder, jeg holdt på å si, en slags bilateral avtale med EFTA.

Statsråd Gundersen: Ja, det er full adgang til det. EFTA-traktaten forutser også den mulighet at enkelte land eller grupper av land innenfor EFTA som finner det mulig, kan ta tollavtrappingen raskere enn traktaten forutsetter.

Braadland: Med hensyn til det siste spørsmålet, om tollavtrapping ved bilaterale avtaler: Kan et land i EFTA treffe avtale om en langsommere avvikling av tollene med ett enkelt annet EFTA-land, eller må det skje generelt?

Statsråd Gundersen: Det må skje generelt, skulle jeg tro.

Braadland: Da skjønner jeg ikke riktig sammenhengen med det jeg leste i denne beredningsberetningen, om at Sveits ikke hadde oppfylt sine forpliktelser etter EFTA-avtalen for papir og papirprodukter.

Statsråd Gundersen: Kanskje statssekretær Engen kan svare på dette.

Statssekretær Engen: Det spørsmål som hr. Braadland bringer opp, gjelder et forhold mellom Sveits og Østerrike. Det springer ut av en konflikt som ligger i at Østerrike opprettholder eksportrestriksjoner for tømmer. Dette rammer den sveitsiske papirindustri, som ønsker å kjøpe råstoff fra Østerrike – det er skoger der som delvis eies av sveitsiske borgere. Sveitserne får altså ikke adgang til å kjøpe det de ønsker av råstoff i Østerrike, og derfor opprettholder de represalier – eller kall det hva man vil – restriksjoner på sin tollavtrapping.

Braadland: Kan det være i overensstemmelse med EFTA-traktaten?

Statssekretær Engen: Begge deler er i strid med traktaten.

Braadland: Det er altså en uregelmessighet i byggingen.

Fung. formann: Fleire har ikkje bede om ordet. Og reaksjon har jo statsråden fått på dei spørsmål som har vore reiste.

Møtet hevet kl. 12.10.